

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.4.20](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.4.20)

УДК 352.075:37.032

*М. І. Дяченко,
к.с.-г.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Черкаська обл.
ORCID: 0000-0003-4997-5020*

*О. П. Василенко,
к.с.-г.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, Черкаська обл.
ORCID: 0000-0002-9516-6390*

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ УМАНЩИНИ

*M. I. Diachenko
Candidate of Agricultural Science,
Associated Professor at the Department of Public Management and Administration,
Uman National University of Horticulture, Uman, Cherkassy region.*

*O. P. Vasylenko
Candidate of Agricultural Science,
Associated Professor at the Department of Public Management and Administration,
Uman National University of Horticulture, Uman, Cherkassy region.*

FORMING AND REALIZATION OF LEADER POTENTIAL OF YOUNG PEOPLE OF THE UMAN REGION

В статті розглядаються питання децентралізації в реформуванні системи місцевого самоврядування. Акцентовано увагу на проблемах які мають місце в регіоні.

Спрямована увага на забезпечення спроможності громад самостійно за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого значення.

Розглянуто значення молоді в системі місцевого самоврядування як важливого суб'єкта і потужного потенціалу для їх участі в роботі об'єднаних територіальних громад.

З'ясовано специфіку взаємовідносин молоді з органами місцевого самоврядування.

Акцентовано увагу на організацію молодіжної роботи на місцевому рівні. Доведено, що вона можлива лише за умови узгодженої співпраці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та молодіжного середовища.

Визначені основні проблеми залучення фахівців нової генерації на державну службу та запропоновані шляхи залучення молоді до реалізації молодіжної політики зі сторони місцевої влади.

In the article the questions of decentralization were examined in the reformation of the local self-government system. Mutes attention was accented on the problems that take place in the region.

The attention is focused on the assurance of public to decide of local significance by means of the own resources,

The role the youth play in the system of the local self-government as an important subject and powerful potential participate in the work of the united territorial communities.

The specifics of the mutual relations of young people with the local self-government organs was the found out.

The attention is emphasized on the organization of youth work at a local level. It is proved that it is possible only condition of well formed cooperation of local self-government organs and youth environment.

The basic problems of the specialists of new generation for the government service were defined and the ways of the bringing in the young people to the realization of youth policy from the side of the local authorities were.

Ключові слова: органи влади, місцеве самоврядування, молодь, спілка молодих вчених.

Keywords: government bodies, local self-government, young people, union of young scientists.

Постановка проблеми. Реформа місцевого самоврядування передусім спрямована на забезпечення спроможності громад самостійно за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Одним із важливих чинників формування ефективної громади є кадровий потенціал – наявність висококваліфікованих, професіональних спеціалістів, що забезпечують функціонування інфраструктури та економічний розвиток [1].

Організація молодіжної роботи на місцевому рівні можлива лише за умови узгодженої співпраці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та молодіжного представництва. Адже, створення умов життєзабезпечення та розвиток молоді в об'єднаних територіальних громадах є умовою забезпечення кадрового потенціалу, що є основою економічної спроможності та перспективою подальшого розвитку громади [5].

Принципи формування молодіжної політики на рівні громади та основні молодіжні пріоритети визначено переглянутою Європейською хартією про участь молоді в місцевому та регіональному житті.

Немаловажна роль в підготовці фахівців в органах місцевого самоврядування відводиться закладам вищої освіти. Саме вони можуть стати місцем, де молоді люди отримують перший досвід участі в житті суспільства. Як відмічає О.Кулініч управлінська структура навчального закладу дуже близька до структури державної установи. Знайомство з її функціонуванням готує молоду людину до активної участі у житті громади та суспільства. Тому участь молоді у суспільному житті на місцевому та регіональному рівні повинна стати частиною загальної політики залучення громади у суспільне життя [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми децентралізації влади в Україні та наукові підходи стосовно формування засад кадрової політики на державній службі, у тому числі щодо оновлення кадрового потенціалу для роботи в об'єднаних територіальних громадах та місцевому самоврядуванні розвивають українські вчені Н.Гончарук, О.Дьомін, А.Михненко, В.Мартиненко, О.Оболєнський, С.Серьогін, В.Сорока та ін.

Разом з тим, на сьогодні не сформовано цілісного бачення залучення молоді до роботи в органах місцевого самоврядування та об'єднаних територіальних громадах.

Мета статті. Визначення основних напрямів на залученні молоді до роботи в об'єднаних територіальних громадах та місцевому самоврядуванні на прикладі Уманщини.

Виклад основного матеріалу. Питанням децентралізації наразі переймається все українське суспільство, але кожен громадянин по різному отримує знання про неї. Дехто обмежує свою зацікавленість рекламою, в якій щодня, у паузах улюблених телепрограм бачать позитивні зміни, до яких децентралізація має привести українське суспільство. Хтось професійно втілює її в життя, впроваджуючи зміни в галузі освіти, медицини, інфраструктури, у сфері енергоефективності тощо.

А для голів сільських, селищних рад децентралізація сьогодні – це щоденна копітка праця. Задля того, аби, зокрема наші села через кілька років були подібними принаймі до польських, тобто таких в яких ми всі бажали жити, обстоючи європейські цінності свободи та самореалізації. Таким бачать майбутнє голова селищної ради Колонщини Юлія Пеленюк. Але багато ще, опираючись на думку переважної більшості представників громад цілого ряду населених пунктів, є і такі які поділяють невдоволення громад з приводу зволікання органами виконавчої влади виконання своїх конституційних повноважень і часом на думаючи як із ким слід об'єднуватись. Такі рішення з їх сторони є неочікуваними та доволі підступними. Дуже часто небайдужі мешканці сіл виборюють своє право жити у цивілізованому та комфортному середовищі, яке стане можливим після об'єднання громад при згоді в одну спроможну громаду.

Бажання зробити село одним з найкращих не тільки в районі, але й в області у сільських людей було і є завжди.

Як відмічає голова аграрної партії України Віталій Скоцик альтернативи децентралізації влади на має. Звичайно, якби її почали 10–15 років тому, можливо, не мали б цих проблем, які мають місце сьогодні на Сході

та Півдні нашої держави. На його дімку, децентралізація так не робиться, вона має бути призупинена для проведення низки реформ. Для того, щоб робити низку базових речей, потрібно:

- прийняти Закон «Про адміністративно-територіальний устрій нашої держави». Для того ж, аби він запрацював належним чином, треба було прийняти Закон «Про службу в місцевих органах самоврядування»;
- провести перепис населення нашої держави, щоб зрозуміти де і скільки людей у нас сьогодні проживає;
- провести паспортизацію всіх населених пунктів України і в цьому процесі визначити на основі Закону, ті формування, які можуть бути економічно самодостатніми, та інше.

Тому децентралізація на сьогоднішній день у виконанні цієї влади – це велика проблема для всієї нашої держави. Так оцінює стан децентралізації Віталій Скоцик. Мало того, на його думку, адміністративно-територіальна одиниця «Об'єднана громада» сьогодні не прописана в нашій Конституції. Тобто, ми реально створюємо те, чого немає. І, як наслідок, маючи 876 новостворених громад і ще багато чекають на призначення ЦВК виборів. За оцінками експертів, які працюють в Аграрній партії, тільки близько 30% громад є економічно самодостатніми. Але навіть усі названі складові не є 100 відсотковою запорукою успіху децентралізації. Слід було б разом з адміністративно-територіальною провести земельну і податкову реформи. Тому, що наповнення бюджетів новостворених громад без проведення двох раніше названих фундаментальних реформ практично не реально [3].

Не можна не погодитися з Віталієм Скоциком з тим, що якщо земля яка на сьогоднішній день не передана, як основний ресурс громадам у їх використання і не є джерелом надходження коштів, при реальній ситуації, коли лівова частка тютюнових, алкогольних виробів, пального продається не офіційно в нашій державі й не сплачується належним чином акцизний податок, ті кошти, які мали б йти до місцевих за попередніми розрахунками, не надходять до цих пір.

Тому, очікувати, що децентралізація в такому вигляді, в якому вона є, буде корисною для українського суспільства сьогодні не доводиться. Можливо слід було б в реальності побачити як справляються вже новостворені громади. Аби потім не прийшлося все ламати. До речі слід відмітити, що поляки із сільських і селищних рад створили глини протягом 9 років. Адже надмірна влада і разом з тим відсутність ефективної системи управління державою роблять Україну вразливою перед соціальними потрясіннями та глобальними викликами. Справжнє самоврядування та дієві реформи є питанням виживання української держави. Такої думки притримується Людмила Малашевич, голова Семенівської селищної ради об'єднаної територіальної громади, та голова Паланської селищної ради на Уманщині Кучеренко Петро Федорович, що без належної децентралізації не можна говорити про дієву реформу освіти, медицини, оскільки всі ці процеси тісно пов'язані. Для цього слід чітко проаналізувати добровільне об'єднання громад. У законі слід було передбачити, що громади мають об'єднуватися в разі спроможності. Якщо не прорахувати потенціал конкретних громад – не можна звести нанівець сенс їхнього об'єднання. За їхніми словами, наведені фінансові ресурси громад не відповідають потребам, які продиктовані новими повноваженнями.

Разом з тим, заступник голови Аграрної партії з регіонального розвитку Олег Гордон відмічає, що на сьогодні в Україні не має базового закону про адміністративно-територіальний устрій. Тоді про яку дієву децентралізацію може йти мова. Ефективні реформи можна провести в Україні за 2-3 роки, але головною передумовою цього є оновлення парламенту за рахунок справжніх ідеологічних партій. Очевидно, що надмірна децентралізація влади та відсутність ефективної системи управління державою роблять Україну вразливою перед соціальними потрясіннями та глобальними викликами, адже справжнє самоврядування та дієві реформи є питанням виживання Української держави.

Загалом навіть враховуючи всі висловлені зауваження, представниками влади, громадськості і міжнародних експертів схвалено оцінили законодавчі зміни для продовження процесу децентралізації влади і розвитку місцевого самоврядування в Україні. За цей час ми ще глибше переконалися, що альтернативи децентралізації на шляху України до успіху немає ні за яких умов. Отже будемо рухатися далі попри зовнішні та внутрішні перешкоди відмітив перший заступник міністра регіонального розвитку будівництва та ЖКГ України В.Негода. Внесення відповідних конституційних змін у частині децентралізації дасть змогу, на думку заступника міністра, продовжувати реформу відповідно до положень Європейської Хартії місцевого самоврядування, яке вже давно є частиною українського законодавства, але до цього часу не виконуються в повній мірі.

На сьогодні в Україні існує проблема долучення молоді до місцевого самоврядування – лише третина управлінців є представниками молодого покоління. Про це заявила під час прес-конференції в Укрінформі керівник наукового проекту Національного університету біоресурсів та природокористування України «Розробка системи формування та реалізації лідерського потенціалу молоді ОТГ України» Наталія Морозюк. Вона відмічає, що у процесі реалізації реформи децентралізації влади стала очевидно залежністю успіху ОТГ від наявності молодих лідерів, які готові брати на себе зобов'язання і відповідальність за майбутнє громади. В Україні вже утворено понад 860 ОТГ, які відчувають лідерський та кадровий голод. В даний час до 50 відсотків управлінців в органах місцевого самоврядування – це люди старшого віку, які здобули освіту в радянський та пострадянський період, і лише третина – це молодь. Керівник проекту Наталія Морозюк, зауважила, що за даними Міністерства молоді та спорту, лише 10 відсотків молодих лідерів які готові балотуватися на виборні посади, в тому числі, у своїх об'єднаних територіальних громадах. Вони готові і мають бажання спрямувати

свої зусилля на облаштування життєвого простору своїх об'єднаних територіальних громад шляхом реалізації власних проєктів та бізнес-ідей, беручи на себе особисту відповідальність.

Аналогічної думки дотримується політичний консультант та експерт Костянтин Матвієнко. Він відмічає, для того щоб громади успішно працювали і були фінансово – спроможними громадами, крім грошей та інших активів для розвитку громад вкрай необхідні люди – освічені молоді, продуктивні. Це найбільша проблема більшості сільських громад, та й для невеликих міст та містечок. Навіть за наявності робочих місць та умов для створення сімей, молодь залишає ці громади, шукаючи собі цікавішого та динамічнішого життя.

Причиною усіх цих негараздів, як відмічає Наталія Морозюк, це руйнування сільської системи освіти, молодь не є конкурентоздатною на ринку праці, що призводить до зниження рівня освіти населення та погіршення його професійно-кваліфікаційних характеристик. Сільській молоді вкрай важко реалізувати свій лідерський потенціал в аграрній сфері. У кожній державі, як відмічає автор, не тільки відсутня система підтримки обдарованої молоді, але й система їх виявлення. Неможливість отримати належну освіту, самореалізуватися та забезпечити гідні умови життя часто стає для талановитої молоді життєвою трагедією.

Одним із найскладніших завдань для об'єднаних територіальних громад у ході процесу децентралізації є управління освітою, яке має відбуватися, – за словами Заступника Міністра освіти і науки України Павла Хобзея, – із врахуванням збереження вертикалі у виконанні освітніх повноважень та завдань діючих та створюваних органів управління освітою.

Ось чому, спілка молодих вчених Національного університету біоресурсів і природокористування України, яка охоплює науковців Національної Академії педагогічних наук та Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ретельно досліджується питання лідерського потенціалу молоді об'єднаних територіальних громад України: Молодь не повинна стояти осторонь власного майбутнього, саме вона може стати рушійною силою перетворень на селі, цього можна досягти за рахунок залучення молодих прогресивних людей.

Особливу увагу, як відмічає Прем'єр Міністр України В. Гройсман заклади вищої освіти повинні приділяти підготовці фахівців у сфері державного управління та місцевого самоврядування, державній службі, децентралізації влади тощо [3].

Тобто готувати таких фахівців, які б відповідали сучасним потребам розвитку нашої держави.

Вже стало традицією постійні зустрічі з очільниками міста Умані та району з студентською молоддю які проходять у формі діалогу. Студентам надається інформація з діяльності міської влади та району в умовах реформування органів місцевого самоврядування та децентралізації влади з питань роботи органів Уманської місцевої та районної влади, комунальної та соціальної галузей в місті та районі, туризму та спорту, перспективи розвитку інфраструктури Уманщини.

Немаловажну роль в підготовці фахівців в органах місцевого самоврядування відводиться Уманському національному університету садівництва. Університет працює з міською та районною владою, селищними громадами Уманського району. Постійні зустрічі та візити студентів на підприємства, в селищні громади – це для них не тільки жвавий обмін думками, але й набуття певного управлінського досвіду.

Прикладом уваги зі сторони місцевої влади до молоді є проведення різного роду конференцій присвячених самореалізації молоді під гаслом «молодь – це майбутнє нації» сприяючи цим розвиток і самореалізацію української молоді, формування у них громадської позиції та національно-патріотичної свідомості. Саме молодь завжди швидко опановує нове, здатна привнести найновіші знання, технології до державного управління.

Уже втретє в Україні стартує проєкт «Академія молодіжного лідера» у якому місцева молодь матиме можливість ближче ознайомитися з роботою влади, отримати управлінський досвід та запропонувати свої ідеї щодо культурного розвитку міста та району.

В цьому році в м. Умані відбулося урочисте засідання де було підписано та подано заявку молоді Умані на національний конкурс «Молодіжна столиця України», тим самим презентуючи на звання молодіжної столиці України.

Чому адміністрація району, міста особливу увагу приділяють саме студентській молоді закладів вищої освіти, а тому, що їм властиві такі риси, як організованість, згуртованість, високий рівень мобільності, спроможності більш адекватно ніж інші категорії населення реагувати на зміни, які відбуваються в суспільстві.

Участь молоді в органах місцевого самоврядування допоможе розвинути в них впевненість у собі, самоповагу, знання та вміння яке необхідне для ефективного впливу на різні процеси, набуття практичних навичок управління [2].

Шляхи залучення молоді до розвитку місцевого самоврядування, громади можуть бути різними і залежать від особливостей об'єднаних територіальних громад, бачення розвитку самої громади, активності місцевої влади. Типова помилка влади, як відмічає Ірина Требунських – це очікувати молоді у своїх кабінетах. Щоб їх активізувати, потрібно йти до учнів та студентів, надавати можливість для навчання, для співпраці та самореалізації на рівних.

Як показують результати соціологічних досліджень Полтавського державного педагогічного університету «Молодь в Україні – 2017» 62% молодих людей хочуть жити в Україні, 56% позитивно ставляться до реформ децентралізації, 52% готові особисто брати участь у житті своєї громади. Але їм потрібно створити умови для залучення їх у процес прийняття рішень і вони прийдуть працювати на місцевому рівні.

Поряд із цим постає питання, а чи багато громад думають про залучення молоді, чи буде громада такою де б молодь могла проявити себе. Опитування показує, що молодь хотіла б жити якби були створені хоча б елементарні умови проживання – благоустрій, добрі дороги, умови роботи, чисте навколишнє середовище тощо. А найважливіше чи буде відчуття у них того, що до тебе прислухаються і усвідомлення твоєї потреби. Якщо це все буде враховано, то така громада матиме майбутнє[5].

Без сумніву, що майбутнє громади – за молоддю. Але молодь повинна бути активною, учасником децентралізації, а не пасивним спостерігачем.

Доречно слухати коли державні службовці розуміють, що тільки з молодими людьми та лідерами місцевого самоврядування можна сформувати нову модель розвитку селищної громади, а також розуміють, що сьогодні рушійною силою перетворень на селі може стати молодь, за якою майбутнє.

Кожний із нас хоче, щоб село стало селом, де кожний його житель буде пишатися особисто, що він приклав немало зусиль у його відродженні і становленні. Цього можна досягти завдяки сильним діям, в єдиному напрямку – стійкого розвитку, аби у кожного з нас було цілісне бачення і системність у розвитку сільської громади.

Висновки. Децентралізація відкриває значні перспективи для забезпечення спроможності місцевого самоврядування вирішувати питання сільських жителів, підвищення ролі громади. Їх впливу на процес прийняття й утілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства.

Результатом реформи з децентралізації влади в Україні має стати формування нової демократичної моделі управління, що дасть змогу їм отримати значний об'єм повноважень та контроль над владними справами.

Залучення молоді до системи державного та громадського управління може стати одним із важливих чинників підвищення ефективності державного механізму. Децентралізація відкриває нові можливості для цього. Про це свідчить існуючий позитивний регіональний та місцевий досвід залучення молоді до процесів децентралізації.

Література.

1. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні / Р.М.Мінченко // *Держава і право*, - №39. – С. 432.
2. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. – Тернопіль:Терно-граф, 2017. 100 с.
3. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні / В.Гройсман // *Державне управління та місцеве самоврядування*: 2015. Вип.2.- С.26-37.
4. Кулініч О., Барінова Д., Нестеренко В. Участь молоді в управлінні громадами // О.В.Кулініч, Д.С.Барінова, В.В.Нестеренко. – Х.; Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. – 48 с.
5. Хохич І. Активізація співпраці молоді з органами влади: державно-управлінський аспект. / І.Хохич // *Державне управління та самоврядування*, 2016, Вип.4. С. 168-177.

References.

1. Minchenko R.M. (2008), “Problems of decentralization of state power and their interaction with local self-government in Ukraine”, *Derzhava i pravo*, vol.39, pp. 432.
2. (2017) *Formuvannia ta realizatsiia derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini v umovakh detsentralizatsii* [Formation and implementation of state youth policy in Ukraine in conditions of decentralization], Terno-graph, Ternopil, Ukraine.
3. Groisman V. (2015), “Processes of centralization and decentralization in modern state administration”, *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, vol.2, pp.26-37.
4. Kulinich O., Barinova D. and Nesterenko V. (2018), *Uchast' molodi v upravlinni hromadamy* [Youth participation in community management], Kharkiv Separated Subdivision of the Center for Local Self-Government Development, Kharkiv, Ukraine.
5. Hohich I. (2016), “Activation of youth cooperation with authorities: public-management aspect”, *Derzhavne upravlinnia ta samovriaduvannia*, Vop. 4.pp. 168-177.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2019 р.